Блеч Г.А. Система коррекционно-развивающего обучения по развитию речи дошкольников с умственной отсталостью

Аннотация. В статье представлена система коррекционно-развивающего обучения по развитию речи дошкольников с умственной отсталостью. Определены задачи , направления и содержание коррекционно - развивающей работы по развитию речи дошкольников с умственной отсталостью .

Ключевые слова: *дошкольники с умственной отсталостью, развитие речи*

УДК 376-056.36-053.4

Бобренко І.В.

Здоров'язберігаючі та здоров'яформуючі освітні технології в процесі розвитку просторового орієнтування дошкільників з розумовою відсталістю

Анотація. У статті розглянуто питання оптимізації здоров'язбереження та здоров'яформування дітей дошкільного віку з порушенням інтелектуального розвитку у навчально-виховному процесі спеціальних дошкільних навчальних закладів, як однієї з важливих умов застосування засобів адаптивного фізичного виховання з метою розвитку просторового орієнтування дошкільників. Відзначено вагомість планомірної організації розвитку просторового орієнтування у старших дошкільників з обмеженими розумовими можливостями засобами фізичного виховання.

Ключові слова*: здоров'язбереження, здоров'яформування, здоров'язберігаючі технології, засоби фізичного виховання, розвиток просторового орієнтування, діти з розумовою відсталістю.*

Постановка проблеми. Здоров'яформуюча та здоровязберігаюча функції фізичної культури на сучасному етапі розвитку українського суспільства набуває великого значення у зв'язку з зростанням захворюваності, погіршенням фізичного розвитку та фізичної підготованості дітей дошкільного віку [1, 2, 4]. Важливим завданням навчально-виховного процесу в спеціальному дошкільному навчальному закладі є забезпечення здоров'язбереження та здоров'яформування дітей дошкільників з порушенням інтелектуального розвитку, як вагомого аспекту оптимізації їх подальшої соціальної адаптації. Для забезпечення всебічного розвитку дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами суттєве значення має здоровий спосіб життя та його складники, особливо – оптимальний режим організованої фізкультурної рухової активності, який сприяє формуванню здоров'я, підвищенню адаптаційного потенціалу вихованця. У зв'язку з цим набуває **актуальності** проблема оптимізації застосування в спеціальних дошкільних навчальних закладах здоров'язберігаючих і здоров'яформуючих освітніх технологій, однієї з умов використання засобів адаптивного фізичного виховання з метою розвитку просторового орієнтування дошкільників.

Така постановка питання відповідає загальним тенденціям оновлення змісту, що відбувається в системі спеціальної освіти України, спрямоване на забезпечення вирішення питання інтеграції та соціалізації дітей з порушеннями

психофізичного розвитку, та пов'язана з такими фундаментальними проблемами, як оптимізація навчально-виховної і фізкультурно-оздоровчої роботи в освітніх установах; формування здоров'я особистості через освіту; збереження, зміцнення та відновлення здоров'я дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами, що відображає **зв'язок авторського доробку з важливими науковими та практичними завданнями** сучасної спеціальної педагогіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що проблеми здоров'язбереження та здоров'яформування дошкільників з розумовою відсталістю можуть бути вирішеними лише на основі розумної організації навчально-виховного процесу в спеціальних дошкільних навчальних закладах компенсуючого типу, підкріпленою взаємозв'язком роботи педагогічного колективу та батьків, що було висвітлено в численних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців. Зокрема, формуванню основ здорового способу життя, культури здоров'я та питанням організаційно-методичного забезпечення здоров'язбереження дітей дошкільного віку приділено увагу Г. Л. Апанасенком, Т. К. Андрющенко, В. К. Бальсевичем, О. Л. Богініч, Е. Г. Булич, Е. С. Вільчковським, Н. Ф. Денисенко, Т. Ю. Круцевич, В. Р. Кучмою, М. К. Смирновим, С. П. Сиваковою, О. М. Худолій та ін. Застосування здоров'язберігаючих і здоров'яформуючих освітніх технологій в роботі з дошкільниками з порушеннями інтелектуального розвитку досліджено В. Г. Алямовською, С. В. Гвоздецькою, І. В. Гладченко, С. П. Євсєєвим, М. М. Єфименком, Є. В. Золотковою, Т. Ю. Круцевич, Л. В. Лохвицькою, І. М. Омельянович, О. А. Стебелевою, Л. В. Шапковою та ін. Відтак, маємо зазначити, що залишається не достатньо дослідженою проблема використання засобів адаптивного фізичного виховання з метою розвитку просторового орієнтування дошкільників з розумовою відсталістю як здоров'язберігаючих і здоров'яформуючих освітніх технологій.

Саме тому **метою** статті є висвітлення основних шляхів оптимізації застосування в спеціальних дошкільних навчальних закладах в процесі розвитку просторового орієнтування дошкільників з розумовою відсталістю засобів адаптивного фізичного виховання як здоров'язберігаючих та здоров'яформуючих.

Відповідно до мети поставлено такі *завдання*:

– проаналізувати роль здоров'язберігаючих та здоров'яформуючих освітніх технологій у навчально-виховному процесі спеціальних дошкільних навчальних закладів;

– дослідити параметри та можливості використання засобів адаптивного фізичного виховання (на прикладі засобів розвитку просторового орієнтування) як однієї з ланок здоров'язберігаючих та здоров'яформуючих освітніх технологій.

Для розв'язання визначених завдань використовувалися *методи*: теоретичний аналіз та узагальнення наукової, навчальної та методичної літератури з проблеми дослідження; кількісна та якісна обробка експериментальних даних; анкетування; педагогічне спостереження.

Наукова **новизна** дослідження полягає: одержало подальшого розвитку положення про необхідність використання засобів адаптивного фізичного виховання в практиці навчально-виховного процесу дітей дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями як однієї з ланок здоров'язберігаючих та здоров'яформуючих освітніх технологій.

Методологічне або загальнонаукове значення авторського доробку полягає в тому, що розглядається можливість використання результатів дослідження з метою поліпшення організаційно-методичного забезпечення застосування засобів адаптивного фізичного виховання, важливого складника навчально-виховного процесу дошкільників із розумовою відсталістю.

Викладення основного матеріалу. Здоров'язберігаючі технології, за О.Н. Московченко – це сукупність наукових знань, засобів, методів і прийомів, дозволяють оцінити функціональні та психофізичні параметри здоров'я індивіда, на основі оцінки параметрів здоров'я підібрати адекватне тренувальне навантаження, що дозволяє підвищити функціональні можливості організму з метою переходу його на новий рівень функціонування для збереження і зміцнення творчого потенціалу, підвищення рівня працездатності та соціальної активності, вирішення завдань спортивної підготовленості. Відтак, здоров'язберігаючі та здоров'яформуючі технології – технології, спрямовані на розв'язання пріоритетного завдання сучасної спеціальної дошкільної освіти – завдання збереження, підтримки, зміцнення та формування здоров'я суб'єктів педагогічного процесу в спеціальних дошкільних навчальних закладах: дітей, вихователів і батьків.

Провідними напрямами забезпечення здоров'язберігаючих та здоров'яформуючих освітніх технологій, здорового способу життя дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю є медичний, психологічний, педагогічний. У роботі спеціальних дошкільних навчальних закладів ці напрями служать у тісному взаємозв'язку.

Медичний напрям – профілактико-просвітницька, медико-гігієнічна та лікувально-оздоровча робота, що впроваджується через діяльність лікувально-профілактичних, оздоровчих закладів, що попереджують захворювання та забезпечують лікування дітей. У спеціальних дошкільних навчальних закладах компенсуючого типу це – забезпечення комплексної медичної допомоги вихованцям, гармонійного морфо-фізіологічного розвитку організму дітей, своєчасного систематичного лікарського контролю їх самопочуття і всіх компонентів навчально-виховної діяльності.

Психологічний напрям передбачає послідовну, комплексну, системну діяльність, спрямовану на створення сприятливої психологічної атмосфери для гармонійного психічного, психоемоційного розвитку дитини; забезпечення психотерапевтичних методів корекції порушень здоров'я дошкільників.

Педагогічний напрям передбачає, передусім, створення системи дидактично-методичного забезпечення; позитивного спрямованого (едукаційного) середовища; професійну компетентність працівників; забезпечення педагогами просвітницько-освітньої культури батьків, їх педагогічної взаємодії з працівниками дошкільного навчального закладу;

впровадження здоров'язберігаючих та здоров'яформуючих освітніх технологій; обґрунтування форм і методів оптимізації процесу формування здоров'язбережувальної компетенції дошкільників.

Відтак, здоро'язберігаючі та здоров'яформуючі технології реалізуються через: забезпечення умов для зміцнення здоров'я дітей та їхнього гармонійного психофізичного та емоційного розвитку; організацію навчально-виховного процесу з урахуванням його психологічного та фізіологічного впливу на організм дитини; розробку та реалізацію навчальних програм із виховання культури здоров'я та профілактики шкідливих звичок; корекцію порушень соматичного здоров'я з використанням комплексу оздоровчих і медичних заходів; медико-психолого-педагогічний моніторинг стану здоров'я, фізичного й психічного розвитку вихованця; функціонування служби психологічної допомоги вихователям і дітям у подоланні стресів, агресії, тривожності тощо; організацію збалансованого харчування дітей; контроль дотримання санітарно-гігієнічних норм організації навчально-виховного процесу (М. К. Смирнов).

Орієнтована на здоров'язбереження та здоров'яформування діяльність базується на трьох методологічних принципах:

- ✓ збереження здоров'я;
- ✓ зміцнення здоров'я;
- ✓ формування здоров'я.

Мета впровадження здоров'язберігаючих і здоров'яформуючих освітніх технологій в практику спеціального дошкільного навчального закладу – забезпечення умов фізичного, психічного, соціального та духовного комфорту, що сприяють продуктивній навчально-пізнавальний та практичній діяльності учасників виховного процесу, заснованій на науковій організації праці та культури здорового способу життя особистості [2, 3, 4]. Відзначимо, що поняття «здоров'язберігаюча» / «здоров'яформуюча» можна віднести до будь-якої педагогічної технології, яка в процесі реалізації створює необхідні умови для збереження здоров'я основних суб'єктів освітнього процесу – вихованців і педагогів. Відтак, будь-яка педагогічна технологія *має бути* здоров'яформуючою чи, принаймні, здоров'язберігаючою.

Здоров'язбереження та здоров'яформування у навчально-виховному процесі спеціального дошкільного навчального закладу компенсуючого типу складається з системи заходів, що передбачають взаємозв'язок і взаємодію чинників освітньої системи [2]. Зміст організації діяльності зі збереження, зміцнення й відновлення здоров'я вихованців спрямований на формування в особистості фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я. Ефективність діяльності системи корекційно-розвивальної роботи залежить від організації взаємодії медичного, психологічного та педагогічного напрямів забезпечення здоров'язберігаючих та здоров'яформуючих освітніх технологій.

Розглядаючи адаптивне фізичне виховання, потрібно відзначити його вагоме значення при реалізації як здоров'язбереження, так і здоров'яформування дошкільників з розумовою відсталістю [3, 4]. Принципи оздоровчої спрямованості адаптивного фізичного виховання конкретизуються у фізкультурно-оздоровчих та рекреаційних технологіях, які інтенсивно

розвиваються. Під фізкультурно-оздоровчою технологією розуміють не тільки процес використання засобів фізичного виховання з метою оздоровлення, а й основи методики побудови фізкультурно-оздоровчого процесу.

З огляду впливу на здоров'я дітей, здоров'язберігаючі технології використання засобів адаптивного фізичного виховання можна поділити на групи:

– технології, що сприяють запобіганню станам перевтоми, гіподинамії та інших дезадаптивних станів дошкільників (гімнастика пробудження, акватерапія, фізкультурні паузи, ритмічна гімнастика тощо);

– технології, пов'язані з безпосереднім впливом на функціональний стан різних органів та систем організму дитини (масаж, дихальна гімнастика, звукова гімнастика, гімнастика для очей, фітотерапія, аромотерапія, кольоротерапія, музикотерапія тощо);

– технології, пов'язані з впливом на психіку дитини; з формуванням її психологічного здоров'я (релаксація, кинезіологічна гімнастика, пальчикова гімнастика, психогімнастика, казкотерапія, сміхотерапія, аутотренінг, медитаційні вправи та ін.);

– навчально-виховні технології, які включають програми з навчання дошкільників турботі про власне здоров'я, формуванню культури здоров'я як складової загальнолюдської культури (медіатехнології тощо).

Для досягнення здоров'язбереження та здоров'яформування застосовуються наступні групи засобів: засоби рухової спрямованості; оздоровчі сили природи; гігієнічні фактори; фактори становлення ціннісного ставлення до здоров'я. Комплексне використання цих засобів дозволяє вирішувати завдання педагогіки здоров'язбереження та здоров'яформування. При цьому необхідно приділяти увагу трьом основним групам факторів, що впливають на ступінь працездатності та представляють потенційну загрозу для здоров'я вихованця: фізіологічні (стать, вік, стан здоров'я тощо), фізичні (гігієнічні) (освітленість приміщення, температура повітря, шум, колір стін тощо), психічні / психоемоційні (настрій, осуд, заохочення тощо).

З-проміж інших видів корекційно-розвивальної роботи прийнято до уваги розвиток просторового орієнтування вихованців засобами фізичного виховання у зв'язку з його важливістю як чинника пропедевтики шкільного навчання (М. Г. Аббасов, І. Г. Єременко, О. А. Катаєва, О. О. Кінаш, Н. Ф. Кузьміна-Сиромятникова, Г. О. Люблінська, Н. Д. Мацько, І. Н. Омельянович, Т. А. Павлова, О. А. Стребелева, І. С. Якіманська та ін.).

При використанні засобів фізичного виховання з метою розвитку просторового орієнтування дошкільників, паралельно вирішуються наступні важливі завдання педагогічної корекції:

– розвиток слухо-зоро-вібраційного сприймання та тактильно-вібраційної чутливості;

– формування аналітико-синтетичного сприймання;

– формування наочно - дієвого та наочно-образного мислення;

– формування цілеспрямованої уваги, стійкості уваги;

– формування уявлень про навколишнє середовище та власне тіло;

– формування просторової уяви;

– формування уміння орієнтуватись в просторі на основі зорової, слухової, тактильної та кінестетичної чутливості;

– формування здатності до оцінювання та регуляції основних просторових і динамічних параметрів переміщення;

– формування навичок елементарної рухової діяльності;

– формування тактильно-вібрацйного, зорового та кінестетичного контролю власних дій;

– формування зорово-рухової координації в процесі виконання ігрових завдань;

– формування узгодженості рухових дій;

– формування постави та попередження її порушення;

– корекція психоемоційного стану (стресу, агресії тощо);

– виховання елементарних комунікативних навичок вихованця;

– виховання дисциплінованості, організованості, вміння співпрацювати в колективі;

– формування вербальних і невербальних засобів спілкування; збагачення та конкретизація активного та пасивного словника;

– формування вміння співвідносити слово з реальним предметом, дією, істотою;

– формування здатності до здійснення аналізу виконання своїх рухів і рухів інших людей;

– формування емоційного контакту з дорослим (педагогом);

– формування здатності активно використовувати допомогу (педагога).

Очевидно, що частина завдань спрямовані саме на здоров'язбереження та здоров'яформування. Відзначимо, що в процесі розвитку просторового орієнтування дошкільників засобами адаптивного фізичного виховання як однієї з ланок здоров'язберігаючих та здоров'яформуючих освітніх технологій варто дотримуватись наступних умов:

– індивідуальний стан фізичного та психічного здоров'я дітей і вихователів;

– урахування показників рухової підготовленості вихованця;

– стимулювання вихованця до розвитку пізнавальної активності;

– формування мотивації рухової активності дитини;

– запобігання виникнення факторів ризику здоров'я вихованця;

– забезпечення адекватного відновлення сил дитини;

– враховувати матеріально-технічні умови закладу (розташування приміщень, наявність санітарно-технічного, медичного, фізкультурного оснащення, комплектування груп);

– рівень співпраці педагога з батьками вихованців;

– рівень професійної компетентності педагога (особливо, здоров'язбережувальної компетентності); особистісно-професійна готовність педагога до здійснення здоров'язбереження дітей.

Впровадження здоров'язберігаючих технологій в процесі розвитку просторового орієнтування вимагає від педагога, по-перше, не допускати як

фізичного, так і психоемоційного перевантаження вихованців, визначаючи оптимальний обсяг навантаження та способи його регуляції; враховувати інтелектуальні та фізіологічні особливості дітей, мовленнєвий розвиток кожної дитини. Використовувати фізичні вправи корекційно-розвивальної спрямованності у поєднанні з кольоротерапією, аромотерапією, музикотерапією тощо. Відтак, особливої ваги набуває необхідність в забезпеченні індивідуального та диференційованого підходу. Диференціація здійснюється за: рівнем фізичної підготовленості дітей; рівнем сформованості рухових вмінь, навичок з певних розділів програми; типом ставлення дитини до певного виду фізкультурної діяльності.

Професійна підготовка інструктора з фізичного виховання (педагога) спеціального дошкільного навчального закладу до використання здоров'язбережувальних технологій повинна бути спрямована на опанування головних напрямів здоров'язбереження з урахуванням адаптивної фізичної культури, вікових та психофізіологічних особливостей вихованців тощо.

Висновки. В результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Головне завдання реалізації здоров'язберігаючих освітніх технологій – така організація освітнього простору на всіх рівнях, при якій якісний навчально-виховний процес не супроводжується нанесенням шкоди здоров'ю, а сприяє зміцненню здоров'я вихованців; здоров'яформуючих освітніх технологій – навчально-виховний процес не супроводжується нанесенням шкоди здоров'ю, а сприяє не тільки зміцненню, а й формуванню здоров'я дошкільників.

2. Здоров'язберігаючі та здоров'яформуючі освітні технології повинні бути науково обґрунтованими та спиратись на українські національні традиції адаптивного фізичного виховання й оздоровлення.

3. Таким чином, основними вимогами до використання засобів фізичного виховання в процесі розвитку просторового орієнтування дошкільників як однієї з ланок здоров'язберігаючих та здоров'яформуючих освітніх технологій є: індивідуальний стан фізичного та психічного здоров'я дітей і вихователів; урахування показників рухової підготовленості вихованця; стимулювання вихованця до розвитку пізнавальної активності; формування мотивації рухової активності дитини; запобігання виникнення факторів ризику здоров'я вихованця; забезпечення адекватного відновлення сил дитини; враховувати матеріально-технічні умови закладу (розташування приміщень, наявність санітарно-технічного, медичного, фізкультурного оснащення, комплектування груп); рівень співпраці педагога з батьками вихованців; рівень професійної компетентності педагога (здоров'язбережувальної компетентності); особистісно-професійна готовність педагога до здійснення здоров'язбереження дітей.

Перспектива подальших досліджень пов'язана з обґрунтуванням методики індивідуалізації та диференціації використання в спеціальних дошкільних навчальних закладах засобів адаптивного фізичного виховання як однієї з ланок здоров'язберігаючих та здоров'яформуючих освітніх технологій.

ЛІТЕРАТУРА (REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED):
1. Вільчковський Е.С. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах / Е.С. Вільчковський, Н.Ф. Денисенко. – К., 2008. – 128 с.
Vilchkovsky, E.S. & Denysenko, N.F. (2008). Organizacija ruhovogo rezhymu ditej u doshkilnyh navchalnyh zakladah [Organization of motor mode children in pre-school]. Kiev [in Ukrainian].
2. Гладченко І.В. Технологія формування рухових та здоров'язбережувальних навичок у дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю / І.В. Гладченко // Теорія і практика олігофренопедагогіки та спеціальної психології: зб. наук. пр.: Вип. 8. – Тематичний збірник «Концепція дошкільної освіти дітей з розумовою відсталістю» / За ред. Т.В. Сак. – К., 2013. – С. 100-107.
Gladchenko I.V. (2011). Pedagogichni pryncypy organizacii igrovoi dijalnosti v doshkilnomu zakladi dlja rozumovo vidstalyh ditej [Teaching principles of gaming activities in preschools for mentally retarded children]. Visnyk LNU im. Tarasa Shevchenka – Journal of LNU Taras Shevchenko, 14 (225), 32-27.
3. Подвижные игры для детей с нарушениями в развитии / Л.В. Шапкова; под ред. Л.В. Шапковой. – СПб.: Детство-Пресс, 2002. – 160 с.
Shapkova, L.V. (2002). Podvizhnye igry dlja detej s narushenijami v razvitii. L.V., Shapkova (Ed.). Saint Petersburg: Detstvo-Press [in Russian].
4. Частные методики адаптивной физической культуры: уч. пособие / [Л.В. Шапкова, Л.Н. Ростомашвили, Н.Г. Байкина и др.]; под ред. Л.В. Шапковой. – М.: Советский спорт, 2004. – 464 с.
Shapkova, L.V., Rostomashvili, L.N. & Bajkina, N.G. (2004). Chastnye metodiki adaptivnoj fizicheskoj kul'tury [Private methods of adaptive physical education]. L.V., Shapkova (Ed.). Moscow: Sovetskij sport [in Russian].

Bobrenko I.V. Health-preserving and health-forming educational technologies in the development of process of spatial orientation of preschool children with mental retardation

Abstract. Changes in the special education system of Ukraine are reflected in the search for innovative approaches in technology training and education in special pre-school institutions for children with mental and physical disabilities. In this article the question of optimization of health's preservation and health's formation of preschool children with impaired intellectual development in the educational process of special pre-school educational institutions, as one of the most important conditions of use of means of adaptive physical education for the purpose of spatial orientation preschoolers. Stressed the role of the systematic organization of spatial orientation in preschool children with intellectual disabilities by means of physical education. The importance of medical and pedagogical control in the process of a physical exercises; the need to ensure individual and differentiated approach in working with children. Analyzed the basic requirements for the use of health saving technologies in the learning process and education of preschool children. The importance of personal and professional readiness of the educator to implement health's preservation and health's formation of preschool children. Pointed to the importance of formation at preschool children the habit of a healthy lifestyle, what is provided is properly organized,

competent and focused the educational process with the use of health-preserving technologies

***Keywords**: health's preservation, health's formation, health-preserving technologies, the means of physical education, the development of spatial orientation, children with mental retardation.*

Бобренко И.В. Здоровьесберегающие и здоровьеформирующие образовательные технологии в процессе развития пространственной ориентировки дошкольников с умственной отсталостью

Аннотация. В статье рассмотрен вопрос оптимизации здоровьесбережения и здоровьеформирования детей дошкольного возраста с нарушением интеллектуального развития в учебно-воспитательном процессе специальных дошкольных учебных заведений, как одного из значимых условий применения средств адаптивного физического воспитания с целью развития пространственной ориентировки дошкольников. Отмечена важность планомерной организации развития пространственной ориентировки у старших дошкольников с ограниченными умственными возможностями средствами физического воспитания.

***Ключевые слова**: здоровьесбережение, здоровьеформирование, здоровьесберегающие технологии, средства физического воспитания, развитие пространственной ориентировки, дети с умственной отсталостью.*

УДК 376.1 – 056.2/3:376.1

Гладченко І. В.

Інтеграційний підхід у використанні здоров'язбережувальних технологій в процесі корекційного навчання та виховання дошкільників із порушеннями розумового розвитку

Анотація. Окреслено актуальність та значущість впровадження на основі інтеграційного підходу здоров'язбережувальних технологій у процес корекційного навчання та виховання дітей дошкільного віку з порушеннями розумового розвитку. Зосереджено увагу на специфіці організації та методичного супроводу фізкультурно-оздоровчої роботи в спеціальному дошкільному закладі відповідно до потенційних можливостей та особливостей пізнавальної діяльності дошкільників із порушеннями розумового розвитку.

***Ключові слова:** здоров'язбережувальні освітні технології, дошкільний вік, діти з порушеннями розумового розвитку, інтеграційний підхід.*

Фізкультурно-оздоровче виховання з основами здоров'я виступає одним із напрямів розвитку дітей з розумовою відсталістю та складовою Концепції дошкільної освіти цих дітей. Реалізація зазначеного напряму забезпечує формування здоров'язбережувальної компетенції, що у свою чергу сприяє закладанню основ ортобіозу (здорового способу життя), всебічної рухової підготовленості, формуванню найважливіших соціально-адаптивних та здоров'язбережувальних навичок. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні наголошує на турботі про здоров'я дитини як одному з пріоритетів